

„12 mai 1984, sau cel puțin așa cred...”- iată primele cuvinte pe care Winston Smith le scria în jurnalul său. Winston este un cetățean oarecare al Oceaniei, una dintre cele trei puteri care se luptă perpetuu într-un război fără cauză: Oceania Eurasia și Estasia. Războiul este alimentat artificial pentru a menține vie frica oamenilor, pentru a le concentra ura către un inamic definit și în definitiv pentru a îi controla. Trecutul este mistificat (oricând se poate rectifica o greșeală: dacă până ieri ne luptam cu Estasia, astăzi ne luptăm cu Eurasia- ea este dușmanul nostru dintotdeauna și automat adevărul acesta atât de „evident” este unul general valabil pentru oricine), limbajul este și el ajustat și acordat cu noile valori ale societății, Ministerul Păcii se ocupă cu problemele de război, ministerul Adevărului cu modificarea trecutului, iar Ministerul Dragostei cu anihilarea celor care nu vor să se conformeze și au înconștiența de a gândi singuri și de a își păstra memoria individuală - cu alte cuvinte comit crimă de gândire. Toate acestea sunt realitățile utopiei lui George Orwell 1984 - o sumbră viziune a autorului englez asupra viitorului pe care îl întrevădea în 1948 când a scris romanul; practic un cumul a toate resorturile și mecanismele unei societăți de tip totalitar hiperbolizate și potențate artistic, între copertele unei cărți care va face istorie.

Din fericire nici o țară nu a experimentat un sistem atât de dur precum cel descris în roman, iar această plagă totalitară nu a molipsit întreg mapamondul așa cum prevestea Orwell, însă practicile tortionarilor naziști, iar mai apoi comuniști frizau acel mecanism perfecționat al teorii și

acele metode diabolice de transformare a celui care se opunea Partidului din „1984”. Așadar, putem numi utopie romanul orwellian până la un anumit punct, însă dacă renunțăm la generalizări și ne axăm strict pe doctrine și mecanisme psihologice vom înțelege că practic orice sistem totalitar are ca delanșatori aceleași idei bolnave. În dialogul dintre Winston (cel care fără să fie un ins superior sau un erou, comite crima supremă de a gândi contra Partidului și se încăpățânează să înțeleagă de ce se schimbă trecutul și de ce aparent este singurul care sesizează aceste minciuni grosolane) și O'Brien - tortionarul său, ne sunt prezentate foarte clar toate dedesubturile edificiului puterii. De la simpla observație că puterea nu este un mijloc, ci un scop în sine, ca un fin psiholog, O'Brien îi explică, lui Winston că o conștiință de una singură poate greși flagrant, se poate înșela, iar adevărul absolut este deținut de conștiința colectivă a Partidului care nu greșește niciodată. Expresia vizuală cea mai plastică și mai puternică, din expunerea tortionarului este următoarea: „Dacă vrei o imagine sugestivă a viitorului imaginează-ți o cizmă imensă apăsând pe fața unui om pentru totdeauna”- aceasta ar fi și cea mai bună definiție a totalitarismului: forțarea prin orice mijloc (în genere opresiv) a individului să se supună unui mod de gândire dictat de un conducător suprem - un Big Brother, fie ele unul în carne și oase fie numai o imagine îndoctrinată de capii aflați la putere.

Ceea ce pentru mine a fost cutremurător în acest roman, este că mecanismul de tortură este atât de perfecționat (au descoperit că nu există o generalizare a fricii absolute. De la caz la caz, groaza cea mai mare este provocată de un alt factor și acesta este aplicat fără drept de apel ca ultim supliciu) încât nu doar creierul lui Winston a fost spălat, nu doar în minte s-a umblat, ci și în sufletul său. Fiind pus față în față cu cel mai mare coșmar al său, automat a cedat presiunii psihice și în fața perspectivei de a înfrunța ceea ce îl teroriza de mic copil, automat și-a golit și sufletul de spiritul de revoltă, de orice fel de sentimente anterioare și a acceptat mecanic ceea ce i s-a impus de către sistem. A ajuns să-l iubească pe conducătorul Big Brother. Astfel, se ridică ipoteza dacă nu cumva aceasta ar fi cea mai mare amenințare pe care o aduce un regim totalitar: eventualitatea de a anula total personalitatea umanității, de a îți manipula odată cu mintea și sufletul și de a anihila ceea ce reprezintă umanul din noi- spiritul umanității ca atare.

Astăzi chiar și ipoteza unui astfel de regim pare utopică la o primă vedere, însă mă întreb, retoric poate, oare această globalizare va avea un final fericit, vom ajunge în sfârșit, după milenii de evoluție la mult râvnita Pace Mondială, la o fraternitate benevolă senină, sau vom crea singuri datorită violenței ajunsă la rang de normalitate un conglomerat social care va tinde către o organizare asemănătoare cu utopia lui Orwell. Desigur, nimic nu prevestește un astfel de deznodământ: poate doar camerele de supraveghere montate pe străzile Londrei, poate doar impunerea forțată a politicii Americane în Irak, poate doar victimele perpetue ale unui război care pare că nu se vrea să se termine, poate doar suprimarea istoriei naționale din manualele școlare și înlocuirea ei cu surogate precum lecții despre Baby Boom sau Flower Power. Rămâne să analizați singuri dacă normalitatea de azi este într-adevăr a unei societăți democratice în ansamblu sau dacă nu cumva Fratele nostru Cel Mare ne așteaptă cu brațele deschise în „raiul” unui 1984 contemporan.

Autor recenzie: Alina Epingeac

Sursa: BookBlog.ro